

Examining the role of social strategy of employment in the formation of real and ideal self

Seyedhadi Marjaei

Associate professor, Institute for research and planning in Higher Education, Tehran, Iran (Corresponding author).

hdmarjaie@irphe.ir

 0000-0002-8136-9859

Samaneh Sadat Sadidpour

Ph.D., Sociology, Kharazmi University, Tehran, Iran.

Sama.sadid@gmail.com

 0000-0001-9357-2224

Alireza Ghobadi

Assistant prof. Department of sociology, Kharazmi University, Tehran, Iran.

ghobadi@khu.ac.ir

 0000-0003-4982-6551

Marguerite Wotto

Ph.D. University of Québec, Montral, UQAM, Department of Education and Specialized Training, Québec, Canada.

marguerite_wotto@yahoo.fr

 0000-0003-4804-1162

Abstract

Real self vs. ideal self on the job experience is one of the most important stages of job socialization. The purpose of this study is to measure the gap between the Real self and the ideal self of university students and graduates. This study is a quantitative survey. The sampling method is random cluster and 354 students and graduates of Tehran University were selected in 4 fields of different pure soft, applied soft, pure hard and applied hard sciences based on Becher's classification. The results show that on average, the respondents' assessment of their actual self-situation was 94.70 and their ideal self-assessment was 86.9. The analysis of the average score of the gap between the actual self and the ideal self indicates that the variable of education and passing the university socialization course on the one hand, and being employed, especially the employment related to the field of study and related occupational socialization, on the other hand, are important factors in understanding the realities. And reducing the gap, also, students studying in soft fields (psychology and law) experience the gap between their ideal self and their actual self less than those studying in hard fields (chemistry and computer engineering). This study confirms the positive effects of academic and professional socialization on reducing self-actualization and self-ideal gap during academic and professional education experiences among students and graduates.

Keywords: Real self, Self-ideal, Job experience.

سنجش تأثیر تجربه شغلی بر شکاف خودواقعی و آرمانی دانشجویان و دانش‌آموختگان

سید هادی مرجانی

دانشیار مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی عالی، تهران، ایران (نویسنده مسئول).
0000-0002-8136-9859 ID
hdmarjaie@irphe.ir

سمانه سادات سدیدپور

دانش‌آموخته دکتری بررسی مسائل اجتماعی ایران، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.
0000-0001-9357-2224 ID
Sama.sadid@gmail.com

علیرضا قبادی

استادیار دانشگاه خوارزمی، گروه جامعه‌شناسی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.
0000-0003-4982-6551 ID
ghobadi@khu.ac.ir

مارگریت وتو

دکتر، پژوهشگر ارشد گروه آموزش و پرورش‌های تخصصی، دانشگاه کبک، مونترال، کانادا.
0000-0003-4804-1162 ID
marguerite_wotto@yahoo.fr

چکیده

شکل‌گیری خودواقعی و آرمانی در مسیر تجربه شغلی یکی از مهم‌ترین مراحل جامعه‌پذیری شغلی است. هدف این مطالعه سنجش شکاف بین خودواقعی و آرمانی دانشجویان و دانش‌آموختگان دانشگاه، پیش و پس از تجربه شغلی است. روش این مطالعه کمی از نوع پیمایش است. شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای تصادفی است و ۳۵۴ نفر از دانشجویان و دانش‌آموختگان دوره تحصیلات تکمیلی دانشگاه تهران از ۴ رشته تحصیلی بر اساس تقسیم‌بندی بچر، از علوم مختلف نرم‌محض، نرم‌کاربردی، سخت‌محض و سخت‌کاربردی انتخاب شدند. نتایج حاصل نشان می‌دهد به‌طور میانگین ارزیابی پاسخگویی از وضعیت خودواقعی نمره ۹۴/۷۰ و ارزیابی از خودآرمانی نمره ۸۶،۹ به‌دست آمده است. تحلیل میانگین نمره شکاف بین خودواقعی و خودآرمانی حاکی از آن است که متغیر دانش‌آموختگی و گذراندن دوره جامعه‌پذیری دانشگاهی از یک‌سو و شاغل بودن به‌ویژه اشتغال مرتبط با رشته تحصیلی و جامعه‌پذیری شغلی مرتبط از سوی دیگر، عوامل مهمی در درک واقعیت‌ها و کاهش شکاف است، همچنین یا دانشجویان شاغل به تحصیل در رشته‌های نرم (روان‌شناسی و حقوق) کمتر از شاغلان به تحصیل در رشته‌های سخت (شیمی و مهندسی کامپیوتر) شکاف خودآرمانی تا خودواقعی را تجربه می‌کنند. این مطالعه تأثیرات مثبت جامعه‌پذیری دانشگاهی و شغلی بر کاهش شکاف خودواقعی و خودآرمانی در طول تجربیات تحصیلات دانشگاهی و شغلی در بین دانشجویان و دانش‌آموختگان مطالعه شده را تأیید می‌کند.

کلیدواژه‌ها: تجربه شغلی، خودواقعی، خودآرمانی، جامعه‌پذیری.

شاپای الکترونیک: ۶۵۵X-۲۵۸۸ / پژوهشکده تحقیقات راهبردی / فصلنامه علمی راهبرد اجتماعی فرهنگی

doi 10.22034/SCS.2023.393587.1429

مسئولیت مقاله از نظر محتوای علمی و نظرهای مطرح‌شده در متن آن، به عهده نویسندگان و یا نویسنده مسئول مقاله می‌باشد و مورد تأیید / عدم تأیید صاحب امتیاز نشر به راهبرد اجتماعی فرهنگی نمی‌باشد.

مقدمه و بیان مسئله

تحولاتی که در سده‌های نوزدهم و بیستم اروپا رخ داد، توجه اندیشمندان را نسبت به مفهوم خود جلب کرد (تریگ، ۱۳۸۲)؛ اما مطالعه تحول اساسی در بحث نفس و بررسی اهمیت و آثار جدیدی که بر آن مترتب شده است با ملاحظه شروع می‌شود (صدرالدین شیرازی، ۱۳۵۴). از دید هیوم، همه ما دارای «خود» هستیم؛ اما همیشه نسبت به آن آگاهی نداریم و در ضمن، این خود هرگز یکسان نمی‌ماند (اعوانی، ۱۳۸۵).

این مطالعه شکاف خودواقعی تا خودآرمانی را بررسی می‌کند. بررسی شکاف خودواقعی تا خودآرمانی ضرورت دارد چراکه آگاه کردن مردم نسبت به خودآرمانی و خودواقعی ایشان به آن‌ها کمک می‌کند مسئولیت انتخاب‌های خود را بپذیرند و آگاهانه انتخاب کنند. از طرفی ابتلا به شکاف خودواقعی تا خودآرمانی سبب ایجاد کیفیت زندگی منفی، ضعف جسمانی، واکنش‌های هیجانی و رفتاری (محمودآبادی، محمدی و افشار، ۱۳۹۲)، ضعف قدرت تصمیم‌گیری حرفه‌ای (فروتن؛ رشادت‌جو و سامانی، ۱۳۹۴)، نارضایتی، تنش در فرد، طلاق (صادقی؛ فلاح‌زاده و هاشمی‌گشنیگانی، ۱۳۹۴)، ناهنجاری (کثیری و دیگران، ۱۳۹۴)، تجربه هیجانات منفی، عدم رضایت از زندگی و ضعف کیفیت زندگی (البرزی و دشت‌بزرگی، ۱۳۹۷)، و انواع اختلالات روان‌شناختی از جمله اضطراب و افسردگی (Casad & et al., 2014) و واکنش‌های غیرمنطقی (صمدزاده، ۱۳۹۷)، اضطراب - تنش ناشی از قضاوت اجتماعی (مرادی کلارده؛ آفاجانی؛ قاسمی جوینه و بهاروند، ۱۳۹۸)، احساس خشم و پرخاشگری (Åbelel & et al., 2020)، احساسات غیرواقعی (Menéndez, 2020)، تغییر در شخصیت (Cohen, 2019)، خودفریبی، عدم توسعه اجتماعی (Marcus, 2019)، ضعف قدرت تشخیص (Randal, 2020) می‌شود؛ لذا شناخت این مسئله و بررسی آن هم برای بهبود کیفیت زندگی و کاهش ناهنجاری‌ها در جامعه هم برای بهبود سلامت روان افراد جامعه اهمیت دارد. علی‌رغم پرداخت مطالعات به پیامدهای فاصله خودواقعی تا خودآرمانی؛ اما عوامل تشدیدکننده ایجاد این شکاف و شناخت میزان آن در قشرهای مختلف کمتر مورد توجه قرار گرفته است. علاوه بر روان‌شناسی همان‌طور که اشاره شده به‌لحاظ جامعه‌شناسی نیز

پرداختن به موضوع «خود» اهمیت دارد، همچنان‌که مید^۱ (۱۹۳۴) معتقد است کنش و فعالیت‌های انسان‌ها بر محور فهم ایشان از واقعیت استوار است. خود انسان در رابطه دقیق با تجربه‌های اجتماعی است. شغل از عواملی است که سهم اصلی را در اجتماعی‌شدن افراد جامعه دارد (شفیع‌آبادی، ۱۳۷۴). بر اساس تعریف مرکز آمار ایران از شغل (۱۳۹۴)، تمام افراد ده سال و بیشتر که در هفته حداقل یک ساعت کار کرده باشند شاغل محسوب می‌شوند و حق اشتغال برای همه انسان‌ها محفوظ است. یکی از ادراکاتی که مستقیم بر رفتار آینده افراد تأثیر می‌گذارد، درک فرد از آینده شغلی خویش است. افراد بر اساس درکی که از آینده شغلی خود دارند آرمانی را برای خود در نظر می‌گیرند و اقدام به انتخاب رشته می‌کنند. بی‌تردید، بسیاری از داوطلبان ادامه تحصیل برای آنکه بتوانند شغل بهتری پیداکنند یا احتمال اشتغال‌یابی آنان افزایش یابد، وارد دانشگاه می‌شوند؛ اما اگر افراد به شغل موردنظر خود دست نیابند درون فرد یک کشمکش درونی به وجود می‌آید (فریدونی، ۱۳۹۱) و فرض این مطالعه این است که به شکاف خودواقعی تا خودآرمانی مبتلا می‌شوند که مطالعه حاضر در صدد بررسی آن است.

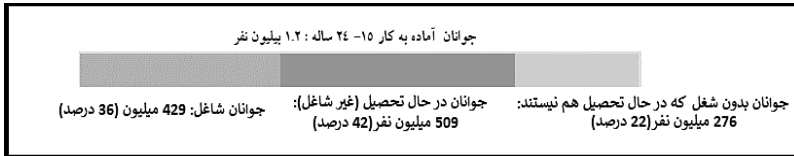
از دید کلیفورد گیرتز^۲ (۱۹۹۶)، در مواجهه با واقعیت است که زندگی شکل می‌گیرد (Bortolini & Cossu, 2020). ایده‌ها و اعمال و گفتارهای ما، پیش از واقعیت و پس از آن، نسبت به یکدیگر متفاوت است (Tolen, 2018). در پس از واقعیت^۳ گیرتز شرح می‌دهد که چرا افراد در رسیدن به آرمان‌های خویش ناکام می‌مانند. از دید کلیفورد گیرتز ما مدام در معرض علامت‌ها هستیم. علامت‌هایی که یکی پس از دیگری با آمدن واقعیت جدید کنار می‌روند و زمان را به سه قسمت لحظه واقعیت، پیش از واقعیت و پس از واقعیت تقسیم می‌کنند. آنجا که تفکر شروع می‌شود آغاز نظری است و پس از واقعیت است که فرد تلاش می‌کند واقعیت را با اندک تغییری بازسازی کند و پس از درک واقعیت است که افراد نسبت به آن واکنش نشان می‌دهند، ممکن است واقعیت را انکار کنند یا تأیید کنند یا درصدد تغییر واقعیت برآیند (گیرتز، ۱۹۷۳). لحظه واقعیت آنجاست که فرد وارد تجربه شغلی می‌شود. پیش از این آرمان‌هایی دارد که بر اساس آن در مسیر تحصیلی خود حرکت کرده است در مواجه شدن با واقعیت اگر به آرمان‌های شغلی مدنظر خود

1. Mead

2. Geertz

3. After the fact

دست نیابد در حقیقت به ناهم‌خوانی خودها دچار شده است. نگاهی به داده‌های بین‌المللی و داخلی گویای آن است نزدیک به یک‌چهارم جوانان تحصیل‌کرده به آرمان‌های خود دست‌نیافته و شغل مناسبی نداشتند (گزارش سازمان بین‌المللی کار،^۱ ۲۰۱۹).

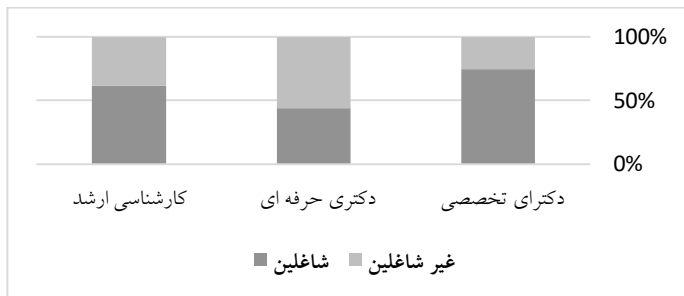
منبع: (گزارش سازمان بین‌المللی کار، ۲۰۱۹)

نمودار (۱): جوانان آماده به کار ۱۵-۲۴ ساله در سطح جهان در سال ۲۰۲۰ سازمان بین‌المللی کار

با توجه به آخرین گزارش سازمان بین‌المللی کار، در ده سال اخیر میزان تمایل افراد به اشتغال در مشاغل بدون نیاز به تحصیلات، روند کاهشی را نشان می‌دهد (گزارش سازمان بین‌المللی کار، و ۲۰۱۹ و ۲۰۲۰) به‌ویژه برای کشورهای با سطح درآمد بالا و متوسط رو به بالا، میزان این کاهش بیشتر بوده است. مرکز آمار ایران نیز سهم بیکاری را در سال ۱۴۰۰، ۱/۶ گزارش داده که ۰/۱ بیش از سال ۱۳۹۹ است و از این میان، تنها ۱۱/۲ درصد در مشاغل تخصصی فعالیت دارند و در سال ۱۴۰۰، ۴۱ درصد حقوق بگیر هستند. همچنین مرکز آمار ایران سهم دانش‌آموختگان بیکار در بهار ۱۳۹۹ را ۱۳/۵ درصد اعلام کرده است. بررسی مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی در سال ۱۳۹۹ نشان داد احتمال دست یافتن به اشتغال برای دانش‌آموختگان دکتری حرفه‌ای کمتر از احتمال اشتغال به‌کار دانش‌آموختگان دوره کارشناسی ارشد است (۴۴ درصد به ۵۶ درصد).

این در حالی است که از سال ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۹، با توجه به آخرین گزارش سازمان بین‌المللی کار، میزان تمایل افراد به اشتغال در مشاغل بدون نیاز به تحصیلات، روند کاهشی را نشان می‌دهد. به‌ویژه برای کشورهای با سطح درآمد بالا و متوسط رو به بالا، میزان این کاهش بیشتر بوده است، و مرکز آمار سهم بیکاری را در سال ۱۴۰۰، ۱/۶ گزارش داده که ۰/۱ بیش از سال ۱۳۹۹ است و از این میان، تنها ۱۱/۲ درصد در مشاغل تخصصی فعالیت دارند و در سال ۱۴۰۰، ۴۱ درصد حقوق‌بگیر هستند. همچنین بررسی دانش‌آموختگان بیکار در بهار ۱۳۹۹ را ۱۳/۵ درصد اعلام کرده است. همچنین بررسی

مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی در سال ۱۳۹۹ نشان داد احتمال دست یافتن به اشتغال برای دانش‌آموختگان دکتری حرفه‌ای کمتر از احتمال اشتغال به کار دانش‌آموختگان دوره کارشناسی ارشد است (۴۴ درصد به ۵۶ درصد). از طرفی میانگین کل ادراک دانشجویان از واقعیت پایین و انتظار آن‌ها از خود بالا است (زوار و دیگران، ۱۳۸۶) و ۵۹ درصد دانش‌آموختگان از شغل خود رضایت ندارند (اعظم‌آزاده و دهقان دهنوی، ۱۳۸۷). این آمار ذکر شد تا نشان داده شود که لزوماً تحصیلات عامل رسیدن به شغل آرمانی نیست و همچنان این فرض مطرح هست که بین خودآرمانی تا خودواقعی افراد در رسیدن به شغل مطلوب شکاف وجود دارد.

نمودار (۲): احتمال دست یافتن به اشتغال برای دانش‌آموختگان ایرانی در سال ۱۳۹۹

پس جوانان آرمان‌هایی در ذهن خود دارند که برای رسیدن به آن‌ها کوشش کرده‌اند؛ اما در مواجهه با واقعیت مجبور می‌شوند تغییراتی در آرمان‌های خود ایجاد کنند. نخستین مواجهه شدن افراد به‌ویژه جوانان با واقعیت بسیار اهمیت دارد. در مسیر تجربه شغلی، پس از مواجهه شدن با واقعیت اشتغال، هرچه این مواجهه ایشان با مطلوب‌تر باشد، جامعه توسعه‌یافته‌تر خواهد بود؛ لذا این مطالعه با رویکرد کمی و روش پیمایش و با هدف کاربردی تلاش می‌کند به این پرسش پاسخ دهد که شکاف خودواقعی تا خودآرمانی در مسیر تجربه شغلی چه میزان است.

۱. اهداف و پرسش‌ها

همان‌طور که بندورا بیان می‌کند برای انجام یک عمل دانش و استعداد لازم است؛ اما کافی نیست. باور افراد نیز برای تحقق یک ایده ضرورت دارد. افراد ایدئال‌هایی در ذهن خود دارند که برای رسیدن به آن کوشش کرده‌اند؛ اما در مواجهه با واقعیت مجبور می‌شوند تغییراتی در آرمان‌های خود ایجاد کنند. اولین مواجهه افراد به‌ویژه جوانان با واقعیت بسیار اهمیت دارد. جوانان علی‌الخصوص دانشجویان و

دانش‌آموختگان که جمعیت فعال و تحصیلکرده جامعه محسوب می‌شوند، در پیشبرد جامعه و تحقق بخشیدن به اهداف توسعه نقش به‌سزایی دارند؛ لذا هدف این مطالعه سنجش شکاف بین خودواقعی و آرمانی دانشجویان و دانش‌آموختگان پیش و پس از تجربه شغلی است و این وضعیت به تفکیک ویژگی‌های فردی، تحصیلی و شغلی پاسخگویان بررسی شده است.

۲. پرسش‌های اصلی و فرعی پژوهش

پرسش اصلی این مطالعه این است که میزان شکاف خودواقعی تا خودآرمانی در مسیر تجربه شغلی چقدر است. برای پاسخ دقیق به این پرسش، لازم است همچنین پاسخ دهد که:

- ۱- خودآرمانی و خودواقعی به تفکیک مقطع تحصیلی، وضعیت تحصیلی و وضعیت شغلی در چه وضعیتی است؟
- ۲- آیا اشتغال اثر تعدیل‌کنندگی در رابطه شکاف خودواقعی تا خودآرمانی با رشته - تحصیلی دارد؟
- ۳- مواجه شدن خودآرمانی با خودواقعی در مسیر تجربه شغلی در کدام یک از گزاره‌های مورد بررسی به‌طورمعناداری تحت‌تأثیر تجربه اشتغال است؟

۳. فرضیه‌های پژوهش

- بر اساس پرسش‌ها و اهداف اصلی و فرعی مطالعه، فرضیه‌های ذیل طرح می‌شوند که:
- ۱- به‌نظر می‌رسد شکاف خودواقعی تا خودآرمانی در دانشجویان بیشتر از دانش‌آموختگان است و این تفاوت معنادار است.
 - ۲- به‌نظر می‌رسد شکاف خودواقعی تا خودآرمانی در غیرشاغلان بیشتر از شاغلان است و این تفاوت معنادار است.
 - ۳- به‌نظر می‌رسد شکاف خودواقعی تا خودآرمانی در رشته‌های مختلف تحصیلی به‌صورت معناداری متفاوت است.
 - ۴- به‌نظر می‌رسد اشتغال اثر تعدیل‌کنندگی در رابطه شکاف خودواقعی تا خودآرمانی با رشته تحصیلی دارد.
 - ۵- به‌نظر می‌رسد شکاف خودآرمانی با خودواقعی در مسیر تجربه شغلی به تفکیک گزاره‌های مورد بررسی به‌طورمعناداری تحت‌تأثیر تجربه اشتغال است.

۴. پیشینه پژوهش

به‌طور کلی، موضوع شکاف خودواقعی و خودآرمانی در سال‌های اخیر چندان مورد توجه نبوده است:

کثیری و همکارانش، در مقایسه خودواقعی، خود ایدئال و خود بایسته ضمن بررسی ۱۹۹ نفر از نوجوانان با و بدون سابقه کیفی در یافتند خودگسستگی در نوجوانان وجود دارد. تفاوت خودواقعی و ایدئال ($18/17 \pm 17/89$)، در نوجوانان با سابقه کیفی بیشتر، بیشتر از سایر نوجوانان هست. ولی تفاوتی بین خود ایدئال و خود بایسته در بین دو گروه مشاهده نگردید. این مطالعه نشان می‌دهد شکاف خود واقعی و خود ایدئال می‌تواند به ناهنجاری منجر شود (کثیری و دیگران، ۱۳۹۴). از دید این مطالعه بایستی جهت کاهش ناهنجاری‌ها به خودواقعی توجه شود. از این باب که به مسئله شکاف خودواقعی تا خودآرمانی توجه داشت مطالعه گام مهم در مطالعات این حوزه محسوب می‌شود؛ اما این مطالعه تأیید می‌کند برای کاهش ناهنجاری در جامعه لازم است روی شکاف خودواقعی تا خودآرمانی بررسی‌های بیشتری صورت گیرد. تحقیق انجام شده اغلب برخی عناوین پژوهشی را ویژه گروه‌های خاص و اقشار آسیب‌پذیر می‌داند چه‌بسا این موضوع در افراد عادی یک جامعه بیش از دیگران تأثیر داشته باشد. به همین دلیل این پژوهش با تحمل مشکلات ناشی از مسئله ندانستن این موضوع تلاش کرد موضوعی را که شاید یک اختلال روان‌شناختی در گروه‌های خاص به حساب بیاید به‌عنوان یک مسئله برای افراد تحصیل‌کرده مطالعه کند. همچنان‌که البرزی و دشت‌بزرگی (۱۳۹۷)، در مطالعه تأثیر ناهم‌خوانی خودایدئال و خودواقعی و ویژگی‌های خود، روی ۶۶۰ نفر از دانشجویان پرستاری و مامایی دانشگاه اهواز اشاره می‌کند این افراد شکاف خودواقعی تا خودآرمانی را تجربه کرده‌اند (البرزی و دشت‌بزرگی، ۱۳۹۷). پس نه تنها نوجوانان که در گروه‌های تحصیل‌کرده جوان نیز همچنان شکاف خودد واقعی تا خودآرمانی یکی از مقولات قابل تأمل است. البته توجه البرزی و دشت‌بزرگی به شکاف در گروه پرستاری و مامایی با توجه آرمان گروه علوم پزشکی که ورود به رشته پزشکی است می‌توانست دارای سوگیری باشد چراکه فرض ذهنی است که شرکت‌کنندگان گروه علوم تجربی مایل هستند وارد رشته پزشکی شوند و به دلیل عدم کسب تراز مناسب برای پزشکی رشته‌های دیگر را انتخاب می‌کنند؛ لذا در این مطالعه به‌جای توجه به گروه علوم پزشکی، سایر رشته‌ها به‌عنوان جامعه مطالعه انتخاب شدند.

مرادی کلارده و همکارانش در بررسی نقش خودشناسی انسجامی، اجتناب تجربی و شفقت خود در اضطراب امتحان روی ۱۷۱ دانشجوی دختر مقطع کارشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز فرض کرد که خودشناسی بتواند به‌عنوان یک سازه روان‌شناختی در کاهش اضطراب ناشی از شکاف خودد ایدئال و خودواقعی نیز مفید واقع شود (مرادی کلارده و دیگران، ۱۳۹۸). بر اساس این مطالعه نقش شکاف خودواقعی تا خود ایدئال را روی سلامت روان نیز نمی‌توان انکار کرد؛ اما این مطالعه اولاً، به میزان این شکاف در دانشجویان توجه نکرده است و ضمن این که مسئله را خرد کرده است.

پس بر اساس مطالعات انجام شده شکاف خودواقعی تا خودآرمانی، در هر قشری می‌تواند حائز اهمیت باشد. ابتلا به این شکاف می‌تواند پیامد روانی - اجتماعی برای افراد دنبال داشته باشد.

بین مطالعات انجام شده در خارج از کشور، به‌نظر لازاری^۱ و همکارانش (۱۹۷۸) در بررسی مقیاس جدید برای چک لیست صفت، خودواقعی در مقابل ناسازگاری‌های خود ایدئال دو نکته را ذکر کردند: نخست اینکه، روش قطعی وجود ندارد تا بتوان به اطلاعاتی از آرمان‌های پنهان افراد دست یافت. و دو، ایشان تأکید دارند اگر افراد بدلیل دست‌نیافتن به خودآرمانی خویش ناچار شوند «مجموعه‌ای از حقارت‌ها» را تجربه کنند، ممکن است نتوانند در حرفه خود موفق عمل کنند. این مطالعه به‌صورت غیرمستقیم به موقعیت‌های شغلی افراد اشاره دارد اگرچه مربوط به سه دهه گذشته است و تأکید دارد که مقیاس مناسبی برای سنجش شکاف خودواقعی تا خودآرمانی وجود ندارد که در مطالعه حاضر این مقیاس ساخته شده است و به‌صورت مستقیم اشتغال افراد و ارتباط آن با شکاف خودواقعی تا خودآرمانی را مطالعه می‌کند.

ایورسکاویترووا^۲ (۲۰۱۸)، ضمن بررسی مطالعه خودواقعی و خودآرمانی روی کودکان دبستانی و نوجوانان و ارتباط آن با کارآمدی، اشاره دارد عامل ایجاد شکاف خودواقعی تا خود ایدئال در دوران ابتدایی، تصاویر منفرد در شرایط خاص هستند؛ اما در دوران نوجوانی تأمل در خود در کاهش شکاف خودواقعی تا خودآرمانی و افزایش آن اهمیت پیدا می‌کند. اهمیتی که دوران جوانی را هم تحت‌تأثیر قرار می‌دهد. بررسی ایورسکاویترووا نشان می‌دهد شکاف خودواقعی تا خودآرمانی در دوران جوانی اهمیت دارد و تشکیل‌دهنده یا تخریب‌کننده آرمان‌های جوانان است.

1. Lazzari

2. Iavorska

این مطالعه نیز به میزان وجود این شکاف اشاره ندارند؛ اما از این بابت که دو گروه سنی متفاوت بررسی شده است مطالعه ارزشمندی است؛ اما از این بابت که اهمیت انجام مطالعه حاضر در بین قشر جوان را خاطر نشان می‌سازد ضرورت دارد.

مطالعه پریبلیسکی^۱ و همکارانش (۲۰۱۲)، درباره خودآرمانی در بازی بحث می‌کند. بازی‌هایی که به شما اجازه می‌دهند همه آنچه می‌توانید باشید، ایشان دریافتند خودآرمانی از عوامل مختلفی حتی از بازی‌های رایانه‌ای تأثیر می‌پذیرد. همچنین از دید این مطالعه عشق به همسر، فرزند و دوستان می‌تواند در شکل‌گیری آرمان‌ها نقش داشته باشد. نقاط قوت مطالعه این است که عوامل متعددی را در ارتباط با شکاف خودواقعی تا خودآرمانی بررسی کرده است؛ اما ضعف مطالعه این است که به اشتغال اشاره نکرده است.

در نزدیک‌ترین مطالعه به مطالعه حاضر، می‌توان به مطالعه کسد و همکارانش که درباره واقعیت در مقابل آرمانی بررسی می‌کنند توجه کرد. کسد و همکارانش (۲۰۱۴) در این مطالعه روی ۹۹ زن دانشجوی متأهل بررسی کردند. ایشان دریافتند کلیشه‌های فرهنگی و اسطوره‌ها و انتظارات اجتماعی در شکل‌گیری آرمان‌های بیشتر از واقعیت اهمیت دارند. بازسازی خود و واقعیت وقتی مطرح می‌شود که افراد در برخورد دو مفهوم واقعی و آرمانی دچار چالش می‌شوند. این مطالعه همچنین دریافت شیوه اجتماعی کردن افراد در کاهش شکاف خودواقعی و خودآرمانی قابل تأمل است. نقطه قوت مطالعه این است که از دید مثبت به مسئله شکاف نگاه می‌کند و معتقد است وجود این شکاف باعث گرایش افراد به تغییر و بازسازی خود می‌شود؛ اما از این باب ضعف دارد که به نوع خاصی از اجتماعی کردن، توجه ندارد؛ اما در مطالعه حاضر به مسئله اشتغال به‌عنوان یکی از انواع شیوه‌های جامعه‌پذیر شدن توجه می‌شود.

گیلشرت و همکارانش در مطالعه‌ای با عنوان ارتباط بین ادراک خودواقعی و آرمانی و غرور مورد انتظار در میان بزرگسالان جوان دریافت هنگامی که خودآرمانی بزرگتر از خودواقعی بود، شرکت‌کنندگان غرور بیشتری گزارش کردند؛ ایشان دریافتند شکاف خودواقعی تا خودآرمانی به غرور در افراد منتهی می‌شود (Gilchrist & et al., 2018). این مطالعه بر عکس مطالعه کسد و همکارانش از دید منفی به شکاف خودواقعی تا خودآرمانی می‌نگرد و جوانان را مطالعه کرده است؛ اما به بحث

اشتغال و تحصیل به‌طور خاص توجه ندارد.

در مجموع، موضوع خود اگرچه در ظاهر خود مفهومی فلسفی و انتزاعی به‌نظر می‌رسد؛ اما جمع‌بندی مطالعات نشان می‌دهد که خود مسئله‌ای بین‌رشته‌ای و قابل مطالعه است. جوانان آرمان‌های خود را با آنچه از بزرگسالان خود می‌آموزند سازگار نموده و به واقعیت نزدیک می‌کنند. در برخورد خود با واقعیت‌های متفاوت نیز صفات مخالف پدیدار می‌شوند و جوان از خود می‌پرسد کدام‌یک از این‌ها ویژگی‌های واقعی من هستند؟ افراد نسبت به واقعیت خود می‌توانند آگاه یا ناآگاه باشند ولی در عین حال خودآرمانی برای خویش تعریف کنند در عین اینکه شیوه اجتماعی کردن افراد در درک واقعیت اهمیت دارد. با مواجهه خودآرمان با واقعیت موضوعی مسئله‌برانگیز است و در صورت ناسازگاری می‌تواند به انواع اختلالات روان‌شناختی مانند اضطراب در جوانان منتهی شود. مطالعات خارج از کشور به‌طور خاص بحث اشتغال را مورد توجه قرار نداده است. از بین مطالعات ایرانی تنها عطاریان در پایان‌نامه خود درباره عوامل اجتماعی مؤثر بر خود به اشتغال اشاره دارد (عطاریان، ۱۳۷۵)؛ البته اشتغال را در بُعد منزلت شغلی مورد توجه قرار می‌دهد و وضعیت اشتغال را بررسی نمی‌کند. در بین مطالعات خارج از کشور هم هس و برادشو^۱ (۱۹۷۰) به تأثیر رتبه شغلی و تغییر شغل بر شکاف خودواقعی تا خودآرمانی توجه دارند؛ اما نوع تأثیر کاهشی یا افزایشی شغل در شکاف خودواقعی تا خودآرمانی مورد توجه نبوده است. هر دو این مطالعات برای بیش از ده سال پیش بود و ضرورت داشت دوباره به این موضوع توجه شود و هم بحث اشتغال جوانان دانشگاهی در آن‌ها مورد توجه نبود.

۵. چهارچوب نظری

۵-۱. تعریف مفاهیم

تعاریف متفاوتی از خودواقعی وجود دارد. اندیشمندان خودواقعی را قابل‌کشف و قابل‌تغییر می‌دانند که انتقادپذیر نیست (Kunda, 1990). رشد خودواقعی تحت تأثیر جوامع مختلف، متفاوت است؛ البته در این میان، تأثیر عنصر کنترل‌کنندگی و از همه مهم‌تر ساختار اجتماعی روی خودواقعی بیشتر اهمیت دارد (Masterson, 2013). خودآرمانی با امید و آرزو، شناخت آگاهانه و هدف پیوند خورده است (Rusbult & Van Lange, 2003). خودآرمانی تحت تأثیر نظام است. نظامی که در آن افراد تلاش

می‌کنند صفات خوب خود را استثنایی و نقص‌هایشان را عمومی قلمداد نمایند و از مواجهه شدن با واقعیت امتناع می‌ورزند در نتیجه، این عدم مواجهه با خودواقعی، آزاردهندگی نصیب ایشان می‌شود و شکاف بین خودواقعی تا خودآرمانی اتفاق می‌افتد (Alexandrovskaia, 2017). ناهم‌خوانی خودها یا همان شکاف خودواقعی تا خودآرمانی به‌عنوان یک وضعیت ناخوشایند و آزاردهنده که از تفاوت واقعی یا درک‌شده بین خودواقعی فرد (مانند هوش واقعی، ظاهر فیزیکی واقعی، توان علمی واقعی و غیره) و خودآرمانی ناشی می‌شود (Kim & Sundar, 2012). از نظر ایلاشنکو، تغییر خود هرگز ساده نیست (Illiuschenko, 2021). خودواقعی باید کشف شود. خودواقعی شخص در میان انواعی از خودها قرار می‌گیرد که یکی از این انواع، دوگانه خودواقعی و خودآرمانی است. افراد به‌دنبال خاطراتی می‌گردند که احتمال دستیابی به نتایج آرمانی را برای ایشان افزایش دهند و حرمت خود در ایشان بیشتر شود. به‌این ترتیب، افراد به شکل انتخابی شکست را بیشتر از موفقیت‌هایشان فراموش می‌کنند و با متعصبانه تلقی کردن انتقادهایی که به ایشان می‌شود بین در برابر پذیرش واقعیت مقاومت می‌کنند (Graham, 2020). در طرف دیگر، خودآرمانی وجود دارد. از دید الکساندراوسکایا خودآرمانی یک پدیده چند شکلی و چند عاملی است. اختلال در آرمان‌ها و اختلال در عملکرد خیالی شخصیت موجب می‌شود خودآرمانی ناسالم به‌وجود آید. خودآرمانی تفاوت‌های فردی روش‌های مختلف تشخیص و افتراقی شخصیت را توسعه‌داده و توصیف می‌کند (Alexandrovskaia, 2017). افراد بر اساس آرمان‌های خود، مطلوبیت‌های خویش را انتخاب می‌کنند. آرزوهای مبهم و خاموش، ناظران قدرتمندی در شکل‌دهی به مسیر زندگی افراد دارند. اگرچه افراد تمایل دارند در خود تغییر مثبت ایجاد کنند تا بتوانند رشد کنند و به اهداف مرتبط با خودآرمانی خویش برسند. این رویداد خوشایند برای همه روی نمی‌دهد (Wille & et al., 2018).

۵-۲. ملاحظه‌های نظری

مروری بر معانی جامعه‌پذیری، نشان می‌دهد از نظر روان‌شناسان، اجتماعی شدن و تحول شخصیت سرشار از کشمکش و درگیری است. اریکسون (۲۰۰۱)، اجتماعی شدن یک فرایند مادام‌العمر دانسته شده اگر به‌طور کامل پشت‌سر گذاشته نشوند، هویت آدمی دچار اختلال می‌شود. جامعه‌پذیر شدن به فرد کمک می‌کند آمادگی عملکرد به‌عنوان یک عضو جامعه را کسب کند (کوهن، ۱۳۸۳)؛ اما عوامل مختلفی

بر این جامعه پذیر شدن تأثیر دارند که یکی از این عوامل ناهمخوانی خود است. در این مطالعه، ناهمخوانی خودها مطالعه می‌شود. این همان شکاف خودواقعی تا خودآرمانی است که به‌عنوان یک وضعیت ناخوشایند و آزاردهنده درک می‌شود. شکاف خودواقعی تا خودآرمانی از تفاوت واقعی یا درک شده بین خودواقعی فرد (مانند: هوش واقعی، ظاهر فیزیکی واقعی، توان علمی واقعی و غیره) و خودآرمانی ناشی می‌شود (Kim & Sundar, 2012). از نظر استینر، آرمان آن است که می‌توان آرزو باشد؛ اما قادر به تحقق همه‌جانبه نیست؛ لذا با شکاف خودواقعی آرمانی مواجه می‌شود. روبه‌رو شدن با این تمایز به ظرفیتی نیاز دارد که افراد بپذیرند برای کاهش این فاصله اقدام کنند. از دید استینر در تمام افراد قدرت تمایز بین خودآرمانی و خودواقعی خویش وجود دارد؛ اما در شرایط ناسالم وجود شکاف بین خودواقعی و خودآرمانی، می‌تواند قدرت تشخیص را ضعیف کند (استینر، ۲۰۱۳). هینگینز^۱ در نظریه ناهمخوانی خودها، به شکاف موجود بین خودواقعی با خودآرمانی و خود بایدی فرد اشاره دارد که بر این اساس، دو نوع ناهمخوانی خودها از هم متمایز می‌شود. در این مطالعه ناهمخوانی بین خودهای واقعی و آرمانی که نشانگر میزان شکاف بین خودواقعی و خودآرمانی فرد است مورد توجه است. وجود این شکاف می‌تواند بر فرایند جامعه‌پذیری افراد تأثیر بپذیرد و بر آن تأثیر بگذارد. بر اساس نظریه اسلوان صحنه اشتغال یک صحنه اصلی است که در آن افراد تلاش می‌کنند خودواقعی خود را مدیریت کنند و جامعه‌پذیر باشند و مدیریت احساسات، غالباً با افزایش احساسات غیرواقعی همراه است و شکاف خودواقعی تا خودآرمانی در این صحنه قابل درک است (اسلوان، ۲۰۰۷).

برای واقع شدن در مسیر توسعه باید دانش‌آموختگانی وارد بازار کار شوند که توان به‌کارگیری فناوری نوین و جسارت مواجه شدن با ناشناخته‌های محیط کار را داشته باشند؛ دانشگاه‌ها باید شرایطی را فراهم سازند که دانشجویان با شیوه‌های علمی و عملی تربیت شوند؛ بنابراین مرتبط کردن نظام آموزشی با دنیای کار و بهبود وضعیت اشتغال و کاهش فاصله میان دو نظام آموزشی و نظام اشتغال به جامعه‌پذیرتر شدن افراد و کاهش فاصله خودواقعی تا خودآرمانی کمک می‌کند. در نظام آموزش عالی، همه دانش‌آموختگان به نیازهای جامعه و بازار کار پاسخ نمی‌دهند و به‌عبارتی می‌توان گفت به‌لحاظ دانشگاهی جامعه‌پذیر نشده‌اند. ایشان با ورود به

 1. Higgins

عرصه اشتغال هم، با مسئله شکاف خودواقعی تا خودآرمانی مواجه هستند. جامعه‌پذیری شغلی ناظر بر این است که در جامعه ۱- به چه مشاغلی نیاز هست؟ ۲- هر شغلی چه کارکردها و محدودیت‌هایی دارد و حوزه فعالیت هر شغل چیست؟ (منادی، ۱۳۸۷). دانشجو پیش از ورود به دانشگاه ضرورت دارد از این موارد آگاه باشد که رشته‌ای که در دانشگاه قصد یادگیری آن را دارد چه کارکردی دارد. آیا جامعه به این رشته نیاز دارد و در صورت ادامه تحصیل در رشته در چه مشاغلی می‌تواند فعالیت کند؟ و خود را با چه مشاغلی باید سازگار کند؟ برای اینکه بتواند در یک شغل فعالیت کند باید سازگاری شغلی را از دانشگاه بیاموزد و خودایدئال خویش را به خودواقعی خود در شغلی که به‌دست آورده است نزدیک کند. در این صورت است که با شکاف خودواقعی تا خودآرمانی مواجه نخواهد شد و چنانچه نظریه انتخاب شغلی گینزبرگ نیز به آرمان‌ها و واقعیت‌ها اشاره دارد. او به دوره‌های زمانی در انتخاب شغل اشاره دارد. از دید گینزبرگ دوره تخیل یکی از دوره‌های مهم است درست زمانی است که انتخاب از روی هوس انجام می‌گیرد و آرمان‌ها تعیین‌کننده هستند. دوره واقعیت‌گرایی نیز که فرد بر اساس واقعیات موجود در خودش و جامعه انتخاب می‌کند اهمیت دارد. در دوره نخست فرد باور دارد می‌تواند به هر آنچه در ایدئال خود تصور می‌کرده دست می‌یابد. در دوره واقع‌گرایی فرد به جستجوی یافتن راه‌حلی برای سازش بین تمایلات، استعدادها و ارزش‌ها یا فرصت‌ها و محدودیت‌ها است و سرانجام در اواخر دوره سوم با تکیه بر واقعیت‌ها انتخاب انجام می‌شود (Patton & McMahon, 2006, p. 50). این مطالعه با بهره‌مندی از نظریه هیگینز، اسلوان و گینزبرگ این دیدگاه را مطمح‌نظر قرار می‌دهد که جوانان هنگام ورود به عرصه شغلی از دوره آرمان‌ها به دوره واقعیت‌ها متوجه شکاف موجود بین خودآرمانی و خودواقعی‌شان می‌شوند.

پس فردی به‌لحاظ شغلی، جامعه‌پذیر شده است که:

نمودار (۳): مدل نظری پژوهش

۶. روش پژوهش

این مطالعه کمی از نوع پیمایش و مبتنی بر داده‌های حاصل از پرسشنامه است. نمونه‌گیری طبقه‌بندی تصادفی در این مطالعه استفاده شده است. بر اساس تقسیم‌بندی بچر^۱ (۱۹۸۷)، علوم در چهار دسته شامل علوم نرم محض، علوم نرم کاربردی، سخت محض و سخت کاربردی دسته‌بندی می‌شوند. از بین علوم نرم محض، رشته روان‌شناسی، از بین علوم نرم کاربردی رشته حقوق، از بین علوم سخت محض رشته شیمی و از بین علوم سخت کاربردی رشته مهندسی کامپیوتر به‌صورت هدفمند انتخاب شدند.

بر اساس آخرین آمار به‌دست‌آمده از مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی وزارت علوم تحقیقات و فناوری ایران در سال ۱۳۹۹، مجموع دانشجویان ۲۹۶۵ نفر و دانش‌آموختگان ۱۵۷۴ نفر، برابر با ۴۵۳۹ نفر به‌دست آمد که جامعه آماری پژوهش را شامل می‌شود. تعداد نمونه با استفاده فرمول کوکران و محاسبه با سطح خطای ۵ درصد صورت‌گرفت و درنهایت ۳۵۴/۱۱ برابر با تقریب ۳۵۴ نفر برآورد شد. ۶۵ درصد از جمعیت مورد بررسی دانشجو و ۳۵ درصد دانش‌آموخته بودند. از ۳۵۴ نفر نمونه نیز به دلیل عدم همکاری دانش‌آموختگان با مطالعه ۷۲ درصد دانشجو و ۲۸ درصد دانش‌آموخته بودند، جدول ۱ و ۲ جامعه آماری پژوهش را نشان می‌دهند.

جدول (۱): آمار دانش‌آموختگان تحصیلات تکمیلی دانشگاه تهران (جامعه آماری)

به تفکیک مقطع و رشته تحصیلی (از سال ۱۳۹۵-۱۳۹۹)

مجموع	مهندسی کامپیوتر	شیمی	روان‌شناسی	حقوق	دکتری تخصصی	
۶۱	۳	۱۷	۵	۳۶	دکتری تخصصی	۱۳۹۵-۹۶
۳۴۳	۶۱	۳۹	۴۳	۲۰۰	کارشناسی‌ارشد	
۸۹	۱۱	۲۲	۷	۴۹	دکتری تخصصی	۱۳۹۶-۹۷
۳۵۷	۵۲	۴۴	۴۶	۲۱۵	کارشناسی‌ارشد	
۹۸	۷	۲۵	۱۴	۵۲	دکتری تخصصی	۱۳۹۷-۹۸
۳۱۸	۲۸	۱۴	۸۳	۱۹۳	کارشناسی‌ارشد	
۶۴	۱۲	۱۰	۷	۳۵	دکتری تخصصی	۱۳۹۸-۹۹
۲۴۴	۴۳	۲۷	۲۸	۱۴۶	کارشناسی‌ارشد	
۱۵۷۴						

منبع: (مرکز آمار مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی، ۱۳۹۹)

جدول (۲): آمار دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه تهران (جامعه آماری) به تفکیک مقطع و رشته تحصیلی (سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۹)

مجموع	مهندسی کامپیوتر	شیمی	روان‌شناسی	حقوق	
۱۰۲۷	۱۵۸	۱۳۹	۱۹۹	۵۳۱	دکتری تخصصی
۱۹۳۸	۳۰۷	۱۹۴	۲۵۷	۱۱۸۰	کارشناسی‌ارشد
۲۹۶۵					

منبع: (مرکز آمار مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی، ۱۳۹۹)

باتوجه به فقدان پرسشنامه بین‌المللی قابل‌استفاده در مورد شکاف خودواقعی تا خودآرمانی بادقت لازم ضرورت ایجاد کرد از پرسشنامه محقق‌ساخته استفاده شود. روش مورد استفاده در بخش کمی پرسشنامه محقق‌ساخته است. علت استفاده از پرسشنامه محقق‌ساخته اثبات وجود شکاف خودواقعی و خودآرمانی در دانشجویان تحصیلات تکمیلی و دانش‌آموختگان رشته‌های روان‌شناسی، شیمی، حقوق و مهندسی کامپیوتر گردآوری داده‌ها بود. روش گردآوری داده‌ها مجازی بوده و از طریق خط ارتباطی مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی، پرسشنامه الکترونیکی برای دانشجویان و دانش‌آموختگان ارسال شد. برای تحلیل در نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۶ اعم از آزمون‌های KMO و بارتلت^۱ برای کفایت داده‌ها در تحلیل عاملی، آزمون لون^۲، آنوا^۳ و ولش^۴ در مقایسه میانگین‌ها و آزمون همبستگی استفاده- استفاده شد. در ارتباط با پایایی و روایی پرسشنامه، برای ۳۲ نفر از استادان از رشته‌های مختلف جامعه آماری یعنی استادان رشته‌های روان‌شناسی، حقوق، مهندسی کامپیوتر و شیمی، ارسال شد. در مرحله دوم پرسشنامه برای استادان رشته جامعه‌شناسی و استادان ماهر امر اشتغال که دست‌کم دارای یک یا دو مقاله پژوهشی در این حوزه بودند ارسال شد. درنهایت، ۱۸ نظر نهایی گردآوری شد که با در اولویت قرار دادن دیدگاه‌های ایشان پرسشنامه اصلاح گردید. آلفای کرونباخ ۰/۹۳۳ به دست آمد. ضریب پایایی هر یک از گویه‌های ۱۳ گانه مقیاس‌های «خودواقعی» ۰/۸۱ و «خودآرمانی» ۰/۸۴۷ که این میزان از آلفا نشان‌دهنده پایایی بالای گویه‌ها در تشکیل مقیاس‌های مذکور است.

1. Bartlett
2. Leven's Test
3. Anova
4. Welch

جدول (۳): نتایج آزمون تحلیل عاملی گویه‌ها و آزمون روایی شکل‌گیری خود در مسیر شغلی

تعداد سنجه	میانگین کل	واریانس	انحراف معیار	آلفای کرونباخ در صورت حذف آیتم
۱۳	۴۶/۱۱۳۳	۵۲/۳۹۶	۷/۲۳	۰/۸۱۲
۱۳	۵۶/۵۰	۳۴/۳۱۸	۵/۸۵	۰/۸۴۷

در این پژوهش اعتبار محتوایی از نوع اعتبار صوری برای سنجش اعتبار پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد. در اعتبار صوری، پرسشنامه با توجه به نظرهای نخبگان و استادان به لحاظ درونی و بیرونی اصلاح شد. در دیدگاه کلیفورد گیرتز فرد در سه لحظه واقعیت، پیش از واقعیت و پس از واقعیت زندگی می‌کند. براین اساس، پیش از واقعیت اشتغال، دانشجو یا دانش‌آموخته جوان ایرانی برای اشتغال خود یک آرمانی در نظر می‌گیرد که به آن خودآرمانی گویند. این خودآرمانی با حضور در واقعیت شغلی متوجه می‌شود واقعیت با آنچه او تصور می‌کرده است و انتظار داشته است، متفاوت است؛ لذا پس از واقعیت تجربه شغلی با شکاف خودواقعی تا خودآرمانی یا خودآرمانی مواجه می‌شود که در این مطالعه قصد این است که این شکاف سنجیده شود.

۷. یافته‌ها

۷-۱. ویژگی‌های جمعیت مورد مطالعه

از بین دانشجویان و دانش‌آموختگان مورد مطالعه، ۵۷/۲ درصد شاغل و ۴۲/۸ درصد بیکار هستند. با تمرکز بر شاغلان بررسی متغیر وضعیت شغلی در جداول دو بعدی به صورت سطری نشان داد در مجموع پاسخگویان کارشناسی ارشد تقریباً ۲۰ درصد بیشتر از پاسخگویان دکتری شاغل بودند (شاغلان مقطع کارشناس ارشد بیشتر از مقطع دکتری گزارش شده است). از بین افراد شاغل بیشترین شاغلان ابتدا مربوط به رشته حقوق (۵۰/۵ درصد)، سپس رشته روان‌شناسی (۲۰/۳ درصد)، بود. ۷۲/۵ درصد دانشجویان و ۲۷/۵ درصد دانش‌آموخته بودند.

۷-۲. پرسش پژوهش

پرسش اصلی مطالعه این است که میزان شکاف خودواقعی تا خودآرمانی در مسیر تجربه شغلی چقدر است؟ در مطالعه حاضر با ترکیب ۱۳ گویه مربوط به خودواقعی و

خودآرمانی دو شاخص ساخته شد. سپس بر اساس فرمول زیر میانگین شکاف بین خودواقعی و آرمانی محاسبه شده است:

میانگین خودواقعی منهای میانگین خودآرمانی = میانگین شکاف بین خودواقعی و آرمانی
 برای نشان دادن مقادیر شاخص‌ها بین ۰-۱۰۰ نمرات شاخص‌ها، استاندارد^۱ شده است. نتیجه حاصل نشان می‌دهد به‌طور میانگین ارزیابی پاسخگویان از وضعیت خودواقعی نمره ۷۰,۹۴ می‌باشد و بالاترین نمره ۱۰۰ و پایین‌ترین نمره ۳۰,۷۷ گزارش شده است. در ارتباط با ارزیابی پاسخگویان از وضعیت خودآرمانی نمره ۸۶,۹ به‌دست آمده است و بالاترین نمره ۱۰۰ و پایین‌ترین نمره ۵۵,۳۸ گزارش شده است. در کل یافته‌ها حاکی از این است که دانشجویان و دانش‌آموختگان ۴ رشته مورد مطالعه وضعیت نسبتاً مطلوبی از شکل‌گیری خودواقعی و آرمانیشان در دوران دوره تحصیلی گزارش کرده‌اند. بررسی یافته‌های مرتبط با شکاف بین خودواقعی و آرمانی نشان می‌دهد که به‌طور میانگین ۱۵,۹۹ نمره شکاف منفی بین نمرات خودواقعی و آرمانی در بین نمونه مورد مطالعه وجود دارد. بالاترین رقم این شکاف منفی ۶۳ و کمترین میزان این شکاف ۲۶ نمره گزارش شده است.

جدول (۴): توزیع فراوانی و میانگین شاخص‌های خودواقعی و خودآرمانی

درصد تجمعی خودآرمانی	درصد تجمعی خودواقعی	درصد معتبر خودآرمانی	درصد معتبر خودواقعی	فراوانی خودآرمانی	فراوانی خودواقعی	
1.4	.6	1.4	.6	5	2	خیلی کم
7.9	14.5	6.5	13.9	23	49	کم
28.6	57.1	20.7	42.6	73	150	متوسط
64.9	92.9	36.3	35.8	128	126	زیاد
100.0	100.0	35.1	7.1	124	25	خیلی زیاد
		100.0	100.0	353	352	جمع
					1	گمشده
					353	جمع کل

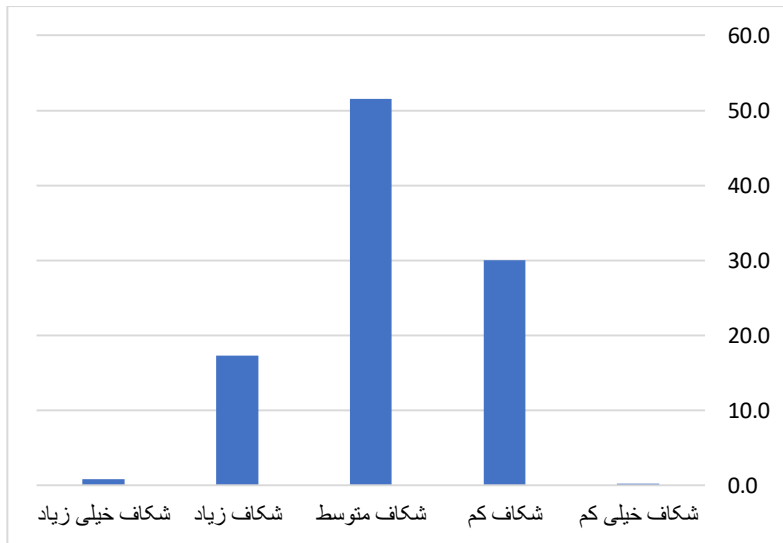
۱. فرمول استاندارد کردن شاخص‌ها بین ۰-۱۰۰: (مقدار جمع نمرات هر فرد از ۱۳ گویه تقسیم بر عدد ۱۳ (تعداد گویه‌های شاخص)) ضرب در ۲۰

خودآرمانی استاندارد شده	خودواقعی استاندارد شده	آماره‌های تمایل به مرکز شاخص‌ها	
353	353	تعداد	معتبر
0	0	نمونه	گمشده
86.9296	70.9436	میانگین	
87.6923	70.7692	میانه	
87.69	70.77	مد	
55.38	30.77	کمترین نمره	
100.00	100.00	بیشترین نمره	
۱۵,۹۹ منفی		نمره شکاف بین نمرات خودواقعی و آرمانی	
۶۳ منفی		بالا ترین رقم شکاف	
۲۶ منفی		پایین ترین رقم شکاف	

توصیف وضعیت شکاف خودواقعی و آرمانی نشان می‌دهد شکاف خودواقعی تا خودآرمانی بین ۱۸ درصد از دانشجویان و دانش‌آموختگان در سطح زیاد و خیلی زیاد است و در حدود ۳۰ درصد از جمعیت مورد مطالعه، تجربه شکاف خودواقعی تا خودآرمانی کم و خیلی کم است. اگر جمعیت متوسط نیز جز تجربه‌گران شکاف خودواقعی تا خودآرمانی به شمار آیند ۷۰ درصد از دانشجویان و دانش‌آموختگان در حد متوسط به بالا شکاف خودواقعی تا خودآرمانی را تجربه می‌کنند.

جدول (۵): شکاف استاندارد شده خودواقعی تا خودآرمانی

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
.3	.3	.3	1	شکاف خیلی کم
30.3	30.0	30.0	106	شکاف کم
81.9	51.6	51.6	182	شکاف متوسط
99.2	17.3	17.3	61	شکاف زیاد
100.0	.8	.8	3	شکاف خیلی زیاد
	100.0	100.0	353	جمع کل

نمودار (۴): توصیف شاخص شکاف خودواقعی تا خودآرمانی در بین پاسخگویان (درصد)

۳-۷. آزمون میانگین شکاف خودآرمانی و خودواقعی به تفکیک متغیرهای وضعیت شغلی، وضعیت و رشته تحصیلی

شکاف خودواقعی تا خودآرمانی در دانشجویان ($3/05 \pm 0/75$) بیشتر از دانش‌آموختگان است. به عبارتی این یافته نشان می‌دهد تحصیلات و جامعه‌پذیری دانشگاهی منجر به واقعی شدن انتظارات در مرحله دانش‌آموختگی شود. مقایسه میانگین‌ها گویای آن است که شکاف خودآرمانی و خودواقعی در شاغلین ($10/75$ و $14/16$) کمتر از بیکارها ($12/26$ و $18/43$) است، این یافته نیز تأثیر جامعه‌پذیری شغلی و اثرهای آن بر شناخت از خود و کاهش فاصله بین خودآرمانی و خودواقعی آزمودنی‌ها را نشان می‌دهد. همچنین شاغل شدن در مسیر تحصیلات دانشگاهی اثرهای مثبتی بر کاهش این شکاف داشته است. به صورتی که افرادی که شغل مرتبط با رشته تحصیلی خود دارند تقریباً ۲ نمره شکاف کمتری نسبت به سایرین تجربه می‌کنند. آزمون Anova نشان می‌دهد دانشجویان و دانش‌آموختگان شاغل به تحصیل در رشته‌های نرم بر اساس دسته‌بندی بیچر (روان‌شناسی و حقوق) تجربه شکاف کمتری دارند تا افراد شاغل به تحصیل در رشته‌های سخت (شیمی و مهندسی کامپیوتر). هر چند آزمون Welch با مقدار $0/025$ حداقل بین دو رشته

روان‌شناسی و شیمی این تفاوت آماری را معنادار نشان می‌دهد؛ اما نتایج تحلیل تعقیبی شفه تفاوت معنادار رشته‌های تحصیلی را تأیید نکرد.

جدول (۶): آزمون میانگین شکاف خودواقعی و آرمانی به تفکیک متغیرهای تحصیلی

وضعیت تحصیلی	میانگین	SD	t-value	p-value
دانشجو	-17.01	11.88	-2.89	0.004
دانش‌آموخته	-13.27	11.39		
وضعیت اشتغال				
شاغل	-14.16	10.75	3.412	0.001
بیکار	-18.43	12.26		
ارتباط اشتغال با تحصیل				
شغل مرتبط با رشته تحصیلی	-13.94	11.1	0.648	0.52
شغلی بی‌ربط با رشته تحصیلی	-15.25	8.9		
رشته تحصیلی				
روان‌شناسی	-13.64	11.35	3.5	0.02
حقوق	-14.09	11.27		
شیمی	-18.66	12.19		
مهندسی کامپیوتر	-18.23	11.17		

۴-۷. مواجه‌شدن خودآرمانی با خودواقعی در مسیر تجربه شغلی به تفکیک گزاره‌های مورد بررسی

بررسی ابتدایی تفاوت میانگین در گزاره‌های نشان داد افراد دوست دارند بتوانند مثبت‌تر فکر کنند، اجتماعی‌تر باشند، وظیفه‌شناس‌تر باشند، صادق و بااخلاق‌تر باشند، خلاق‌تر باشند، انعطاف‌پذیرتر باشند، ریسک‌پذیرتر باشند، پشتکار داشته باشند، بصیرت شغلی داشته باشند، آرامش و تجربه داشته باشند، انتقادپذیر بوده و متمرکز باشند. به‌ویژه با توجه به اختلاف میانگین‌ها با تجربه بودن و آرامش داشتن آرمانی است که از واقعیت بیشترین شکاف را دارد.

جدول (۷): مواجه‌شدن خودآرمانی با خودواقعی در مسیر تجربه شغلی به تفکیک گزاره‌های مورد بررسی

مقدار معناداری مقایسه میانگین	خطای انحراف معیار	انحراف معیار	نمونه	میانگین	گویه‌ها	زوج‌ها
۰/۹	۰/۰۵	۱/۰۲	۳۵۳	۳/۴	واقعی: مثبت فکر کردن	زوج یک
	۰/۰۴	۰/۸	۳۵۳	۴/۳	آرمانی: مثبت فکر کردن	
۰/۲	۰/۰۵	۱/۰۰۶	۳۵۳	۳/۵	واقعی: اجتماعی بودن	زوج دو
	۰/۰۵	۰/۸۹	۳۵۳	۳/۹	آرمانی: اجتماعی بودن	
۰/۸	۰/۰۵۸	۱/۱	۳۵۳	۳/۷	واقعی: وظیفه‌شناس بودن	زوج سه
	۰/۰۳۸	۰/۷	۳۵۳	۴/۵	آرمانی: وظیفه‌شناس بودن	
۰/۱	۰/۰۳۷	۰/۷	۳۵۳	۴/۵	واقعی: صادق و با اخلاق بودن	زوج چهار
	۰/۰۳۴	۰/۶	۳۵۳	۴/۶	آرمانی: صادق و با اخلاق بودن	
۰/۸	۰/۰۵	۰/۰۹	۳۵۳	۳/۸	واقعی: خلاق بودن	زوج پنج
	۰/۰۳	۰/۶	۳۵۳	۴/۶	آرمانی: خلاق بودن	
۰/۶	۰/۰۵	۰/۹	۳۵۳	۳/۷	واقعی: انعطاف‌پذیر بودن	زوج شش
	۰/۰۴	۰/۷	۳۵۳	۴/۳	آرمانی: انعطاف‌پذیر بودن	
۰/۸	۰/۰۵	۱/۰۱	۳۵۳	۲/۹	واقعی: محتاط نبودن	زوج هفت
	۰/۰۴	۰/۸	۳۵۳	۳/۷	آرمانی: محتاط نبودن	
۰/۸	۰/۰۵	۱/۰۰۸	۳۵۳	۳/۷	واقعی: پشتکارداشتن	زوج هشت
	۰/۰۳	۰/۶۷	۳۵۳	۴/۵	آرمانی: پشتکارداشتن	
۰/۷	۰/۰۵	۱/۰۰۸	۳۵۳	۳/۵	واقعی: بصیرت شغلی	زوج نه
	۰/۰۴	۰/۸۶	۳۵۳	۴/۲	آرمانی: بصیرت شغلی	
۱/۳	۰/۰۵	۱/۰۴	۳۵۳	۳/۱	واقعی: آرامش داشتن	زوج ده
	۰/۰۴	۰/۰۷	۳۵۳	۴/۴	آرمانی: آرامش داشتن	
۱/۴	۰/۰۶	۱/۲	۳۵۳	۳/۱	واقعی: باتجربه	زوج یازده
	۰/۰۴	۰/۷	۳۵۳	۴/۵	آرمانی: باتجربه	
۰/۷	۰/۰۴	۰/۹	۳۵۳	۳/۵	واقعی: انتقادپذیر	زوج دوازده
	۰/۰۳۸	۰/۷	۳۵۳	۴/۲	آرمانی: انتقادپذیر	
۰/۹	۰/۰۵	۰/۹	۳۵۳	۳/۵	واقعی: متمرکز	زوج سیزده
	۰/۰۳۸	۰/۰۷	۳۵۳	۴/۴	آرمانی: متمرکز	

مقایسه میانگین زوجی انجام شد تا اثبات شود آیا این اختلاف‌ها معنادار هست یا خیر که همان‌طور که جدول نشان می‌دهد باتوجه به مقدار p-value معناداری تأیید شد.

جدول (۸): آزمون میانگین مقایسه زوجی - تفاوت زوجی گویه‌های ۱۳ گانه

میانگین حد پایین	حد بالا	t	Df	سطح معناداری
-۰/۹۶	-۰/۷۳	-۱۴/۶	۳۵۲	۰/۰۰۰
-۰/۴۴	-۰/۵۳	-۹/۳	۳۵۲	۰/۰۰۰
-۰/۸۴	-۰/۹۷	-۱۳/۰۷	۳۵۲	۰/۰۰۰
-۰/۱۴	-۰/۲۲	-۳/۵	۳۵۲	۰/۰۰۱
-۰/۸۲	-۰/۹۳	-۱۵/۷	۳۵۲	۰/۰۰۰
-۰/۵۶	-۰/۶۶	-۱۰/۵۷	۳۵۲	۰/۰۰۰
-۰/۸۱	-۰/۹	-۱۵	۳۵۲	۰/۰۰۰
-۰/۷۹	-۰/۹	-۱۳/۸	۳۵۲	۰/۰۰۰
-۰/۷۶	-۰/۸۸	-۱۲/۰۱	۳۵۲	۰/۰۰۰
-۱/۲۵	-۱/۳۷	-۱/۱۲	۳۵۲	۰/۰۰۰
-۱/۲۶	-۱/۵	-۱۹/۳۶	۳۵۲	۰/۰۰۰
-۰/۸	-۰/۹	-۱۵/۴	۳۵۲	۰/۰۰۰
-۰/۹	-۱/۰۴۳	-۱۶/۴	۳۵۲	۰/۰۰۰

۷-۵. اثر تعدیل‌کنندگی اشتغال در رابطه شکاف خودواقعی تا خودآرمانی با رشته تحصیلی

در بررسی اثر تعدیل‌کنندگی اشتغال در رابطه شکاف خودواقعی تا خودآرمانی با رشته تحصیلی، متغیر تعدیل‌گر از نوع طبقه‌ای (اسمی - رتبه‌ای) است و وضعیت اشتغال در دو طبقه شاغل و غیرشاغل قرار داده می‌شود. همان‌گونه که در جدول خروجی مشاهده می‌شود، میزان ضریب تشخیص رابطه رشته تحصیلی و شکاف خودواقعی تا خودآرمانی ۰/۰۲ به ۰/۷۸ افزایش یافته است.

جدول (۹): بررسی اثر تعدیل‌کنندگی اشتغال

مدل تلخیص یافته			
مدل	ضریب تعیین	مجذور ضریب تعیین	ضریب تعیین تطبیق یافته
1	.156 ^a	.024	.022
2	.887 ^b	.787	.786

a. رشته تحصیلی، (ثابت): پیش‌بینی‌کننده

b. شکاف * وضعیت اشتغال رشته تحصیلی، (ثابت): پیش‌بینی‌کننده

و میزان تأثیر رشته تحصیلی بر شکاف خودآرمانی تا خودواقعی در مدل نخست ۰/۱۵۶- و در مدل دوم ۰/۱۴- به دست آمد که نشان داد متغیر وضعیت اشتغال نیز در رابطه شکاف خودواقعی تا خودآرمانی و رشته تحصیلی اثر تعدیل‌گر دارد آماره t نیز ۳۵/۳۸ به دست آمد که قدر مطلق آن از مقدار بحرانی ۱/۹۶ بزرگ‌تر است و معناداری نقش تعدیل‌گری اشتغال را در رابطه شکاف خودواقعی تا خودآرمانی تأیید می‌کند.

جدول (۱۰): ضرایب رگرسیون

p-value	t	ضرایب استاندارد نشده		مدل	
		Beta	خطای انحراف معیار	B	
.000	-7.245		1.041	-7.545	(ثابت)
.003	-2.957	-.156	.413	-1.221	رشته تحصیلی
.000	-5.176		.507	-2.624	(ثابت)
.583	-.549	-.014	.196	-.108	رشته تحصیلی
.000	35.380	.885	.014	.484	modsf

a. Dependent Variable: Gapkh.vkh.i

نتیجه‌گیری

این مطالعه برای بررسی تأثیر تجربه شغلی بر شکاف خودواقعی تا خودآرمانی، این پرسش را طرح کرد که شکاف خودواقعی تا خودآرمانی در بین دانشجویان و دانش‌آموختگان چه میزان است؟ با توجه به فقدان پرسشنامه‌ای با دقت لازم که همزمان شکاف خودواقعی تا خودآرمانی را بسنجد، برای محاسبه شکاف خودواقعی تا خودآرمانی ابتدا لازم آمد پرسشنامه‌ای برای سنجش شکاف خودواقعی تا خودآرمانی تدوین شود.

نتایج این مطالعه نشان داد شکاف خودواقعی تا خودآرمانی بین ۱۸ درصد از دانشجویان و دانش‌آموختگان تحصیلات تکمیلی زیاد یا خیلی زیاد است. بر اساس داده‌های توصیفی نیز به دست آمد تجربه واقعیت شغلی در افزایش تجربه شکاف خودواقعی تا خودآرمانی نقش دارد. اگرچه مطالعه مشابهی برای محاسبه شکاف خودواقعی تا خودآرمانی وجود نداشت. البرزی و دشت بزرگی (۱۳۹۷) نیز وجود این شکاف را در دانشجویان رشته پرستاری تأیید کرده بودند.

سپس این پرسش طرح شد که خودآرمانی و خودواقعی به تفکیک مقطع تحصیلی، وضعیت تحصیلی و وضعیت شغلی در چه وضعیتی است؟

نتایج نشان داد دانشجویی که در رشته شیمی (سخت محض) تحصیل کرده باشد و شغل مرتبط با رشته تحصیلی خود را به دست نیاورده باشد بیشتر از سایرین احتمال دارد ابتلا به شکاف خودوقایعی تا خودآرمانی را گزارش دهد. این مطالعه مانند بیان ناهینسکی (۱۹۵۸) تأیید کرد بین افزایش پذیرش خود و شغل رابطه هست. عطاریان (۱۳۷۵) هم تأیید کرده بود شغل می تواند باعث تغییر شکاف خودوقایعی - خود ایدئال شود.

در پاسخ به پرسش آیا اشتغال اثر تعدیل کنندگی در رابطه شکاف خودوقایعی تا خودآرمانی با رشته تحصیلی دارد؟ بررسی اثر تعدیل کنندگی اشتغال نشان داد اشتغال در ارتباط میزان شکاف خودوقایعی تا خودآرمانی افراد رشته های تحصیلی مختلف، اشتغال تعدیل می کند که این نتیجه با مطالعه لازاری و همکارانش (۱۹۸۷) همسو نیست.

مواجه شدن خودآرمانی با خودوقایعی در مسیر تجربه شغلی در کدام یک از گزاره های مورد بررسی به طور معناداری تحت تأثیر تجربه اشتغال است؟ در پاسخ به این پرسش بررسی دقیق تر شکاف خودوقایعی تا خودآرمانی نشان داد افراد دوست دارند بیش از آنچه در واقعیت هستند با تجربه باشند و آرامش داشته باشند. پس از تجربه واقعیت اشتغال درمی یابند نیازمند کسب تجربه و بصیرت بیشتری هستند و آن قدرها که تصور می کنند وظیفه شناس نیستند. این مطالعه همسو با مطالعه رضایی و همکارانش هست که اشاره دارند وظیفه شناسی از ابتلا به آسیب ها ممانعت می کند (رضایی؛ جهانگیرپور و موسوی، ۱۳۹۳). به طور کلی نتیجه این مطالعه نشان داد تجربه اشتغال در رشته های مرتبط تحصیلی می تواند دانش آموختگان و دانشجویان رشته های مختلف را به واقعیت اجتماعی که در آن زندگی می کنند نزدیک تر کند. هر چند افراد شاغل به تحصیل در رشته های نرم (همانند روان شناسی و حقوق) شکاف کمتری را نسبت به شاغلان به تحصیل در رشته های سخت (همانند مهندسی کامپیوتر و شیمی) تجربه می کنند.

از نظر این مطالعه با توجه به اهمیت اشتغال و تفاوت گرایش های موجود در هر گروه نرم محض، نرم کاربردی، سخت محض و سخت کاربردی فاصله خودوقایعی تا خود ایدئال در رشته ها و مشاغل دیگر نیز قابل بررسی است؛ اما با توجه بیشتر بودن فاصله خودوقایعی تا خود ایدئال در تحصیلکردگان گروه سخت محض (شیمی) می توان دریافت این گروه تحت فشار هستند از طرفی سلامت وضعیت شکاف خودوقایعی تا خودآرمانی در رشته روان شناسی ثابت شد، به نظر می رسد ترکیب

رشته‌های نرم سخت بتواند از فشار روی دانشجویان این رشته‌ها بکاهد یا دست‌کم بهتر است برخی از دروس رشته‌های نرم و کاربردی را در رشته‌های محض گنجانند. حرکت به سمت خودکنترلی، تحلیل مدام وضعیت آموزش در دانشگاه‌ها و رفع موانع موجود، توجه به فرهنگ و نیازهای واقعی جامعه، از جمله راهکارهای پیشنهادی این مطالعه برای رفع شکاف است. بازنگری در برنامه درسی و تعریف دوره کارآموزی حین ارائه دروس نظری نیز حین فرایند جامعه‌پذیری دانشگاهی ضرورت دارد. در گذشته تحصیل کردگان دانشگاهی تصور می‌کردند پس از دانش‌آموختگان دانشگاه آماده هستند یک شغل ثابت داشته باشند؛ اما واقعیت امروز جوامع نشان می‌دهد این مهم و ارتقا شغلی تنها وابسته به تحصیلات فرد نیست و دانشجویان باید سبک زندگی خود با یک برنامه‌ریزی بلندمدت تغییر دهند و در حال حاضر بیشتر رشته‌های تحصیلی کارایی لازم را برای کاهش فاصله خود واقعی و خود ایدئال ندارند و به‌طور کلی عدم وجود فرصت‌های اقتصادی برای افراد تحصیل کرده نتیجه در نظر گرفتن تحصیلات تکمیلی به‌عنوان خودآرمانی بسیاری از افراد جامعه است.

این مطالعه با محدودیت‌هایی مواجه بود از جمله اینکه پرسشنامه‌ای که هم‌زمان شکاف خودواقعی تا خودآرمانی را بسنجد با دقت مناسب یافت نشد. دانشجویان و به‌ویژه دانش‌آموختگان برای همکاری در پژوهش اعتماد نمی‌کردند و احساس بیهودگی از پژوهش‌هایی که تا کنون انجام شده داشتند. راهکار این مطالعه در مجموع این است که در نهایت اشتغال و به‌ویژه اشتغال مرتبط با تحصیل در رشته‌های کاربردی می‌تواند شکاف خودآرمانی تا خود واقعی را در دانشجویان و دانش‌آموختگان کاهش دهد؛ لذا پیشنهاد می‌شود پیش از انتخاب رشته دانش‌آموختگان با تجربه موفق و ناموفق شغل به دبیرستان‌ها دعوت شوند تا دانش‌آموزان را برای انتخاب رشته تحصیلی و شغل آینده راهنمایی کنند و در زمینه سایر رشته‌ها نیز این مطالعه تکرار شود. از طرفی با توجه به احتمال تأثیر سایر متغیرها مانند وضعیت سرمایه‌های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی دانشجویان و دانش‌آموختگان بر شکاف خودواقعی یا آرمانی افراد در کنار متغیرهای دینی و سیاسی، پیشنهاد می‌شود این بررسی تأثیر این متغیرها در سایر مطالعات صورت گیرد. همچنین آرمان‌های دانش‌آموزان در مقاطع مختلف تحصیلی بررسی شده و به سمتی هدایت بشود که در مسیر پیشرفت جامعه قرار گیرند. به‌طوری‌که دانشگاه نقطه شروع تغییرات آرمانی برای جوانان نباشد.

فهرست منابع

- اعظم‌آزاده، منصوره و دهقان دهنوی، آزاده (۱۳۸۷). اشتغال دانشجویان: رابطه بین شبکه روابط اجتماعی و وضعیت شغلی. *دوفصلنامه مسائل اجتماعی ایران*، (۶۳)، ۳۲-۵.
- اعوانی، شهین (۱۳۸۵). «من»، «خود»، خویشتن خویش از دیدگاه فلاسفه (تا اوایل قرن هفدهم). *نشریه حقوق بشر*، (۱).
- البرزی، ژیلا و دشت‌بزرگی، بهمن (۱۳۹۷). بررسی مقایسه‌ای خودپنداره دانشجویان رشته‌های مختلف شاغل به تحصیل در دانشکده پرستاری مامایی اهواز. *مجله توسعه آموزش جندی شاپور اهواز*، ۹ (۱۰)، ۲۴۳-۲۵۳.
- تریگ، راجر (۱۳۸۲). *دیدگاه‌هایی درباره سرشت آدمی*. ترجمه جمعی از نویسندگان، تهران: انتشارات علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- رضایی، سجاد؛ جهانگیرپور، مهسا و موسوی، سیدولی‌الله و سیدحشمت‌الله (۱۳۹۳). نقش میانجی و ویژگی شخصیتی وظیفه‌شناسی در رابطه بین گرایش به اعتیاد و عملکرد تحصیلی. *فصلنامه اعتیاد پژوهی*، ۸ (۳۰)، ۵۳-۶۸.
- زوار، تقی؛ بهرنگی، محمدرضا؛ عسکریان، مصطفی و نادری، عزت‌الله (بی‌تا). *ارزشیابی کیفیت خدمات مراکز آموزشی دانشگاه پیام نور استانهای آذربایجان شرقی و غربی از دیدگاه دانشجویان*. *فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی*، ۱۳ (۴)، ۶۷-۹۰.
- شفیع‌آبادی، عبدالله (۱۳۷۴). *مجموعه مقالات اولین سمینار راهنمایی و مشاوره*. تهران: انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی.
- صادقی، منصوره السادات؛ فلاح‌زاده، هاجر و هاشمی گشنیگانی، رامین (۱۳۹۴). مقایسه ناهمخوانی خودها در افراد متقاضی و غیرمتقاضی طلاق. *روان‌شناسی خانواده*، (۱)۲، ۳۹-۴۸.
- صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم (۱۳۵۴). *المبدأ والمعاد*. تهران: انتشارات فلسفه.
- صمدزاده، الهام و عبدالوند، محمدعلی (۱۳۹۷). شناسایی عوامل مؤثر بر انتخاب راهبردهای رفتار جبرانی مصرف‌کننده در مواجهه با ناهمخوانی بین خودواقعی و خود ایده‌آل. *فصلنامه علمی پژوهش‌های مدیریت راهبردی*، ۲۴ (۷۰)، ۹۱-۱۱۵.
- عطاریان، نسرین (۱۳۷۵). *عوامل اجتماعی مؤثر بر خود*. (پایان‌نامه کارشناس ارشد).

- دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران.
فروتن، معین؛ رشادت جو، حمیده و سامانی، سیامک (۱۳۹۴). تدوین مدل هویت حرفه‌ای اعضای هیئت علمی (مورد مطالعه: اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های آزاد اسلامی استان فارس). ۱۰ (۳۷)، ۲۱۷-۲۶۲.
- فریدونی، زهرا (۱۳۹۱). بررسی تطبیقی مفهوم «خود» از دیدگاه روان‌شناسی انسان‌گرا و عرفان اسلامی و استنتاج دلالت‌های تربیتی آن. (پایان‌نامه کارشناسی ارشد). رشته تاریخ، دانشگاه شیراز، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، شیراز، ایران.
- کثیری، نیره؛ علیدوستی، معصومه؛ حیدری سورشجانی، سعید؛ محمدی، سمیه؛ عباسی، محمدهادی و هاشمی، فاطمه (۱۳۹۴). مقایسه خودواقعی، خود ایده‌آل و خود بایسته در نوجوانان با و بدون سابقه کیفری. *مجله اصول بهداشت روانی*، ۱۱۷ (۳)، ۱۴۷-۱۴۲.
- گزارش سازمان بین‌المللی کار (ILO) (۲۰۲۰).
- محمودآبادی، الهام؛ محمدی، مسعود و افشار، رامین (۱۳۹۲). رابطه ناهمخوانی خودواقعی - ایده‌آل در پنج صفت بزرگ شخصیت با کیفیت زندگی دانشجویان. *مجله برخط دانش روان‌شناختی*، ۴ (۲۴).
- مرادی کلارده، سارا؛ آقاجانی، سیه اله؛ قاسمی جوینه، رضا و بهاروند، ایمان (۱۳۹۸). نقش خودشناسی انسجامی، اجتناب تجربی و شفقت خود در اضطراب امتحان دانشجویان دختر. *نشریه راهبردهای آموزش در علوم پزشکی*، ۵۳ (۵)، ۱۱۰-۱۱۵.
- مرکز آمار ایران (۱۴۰۰).
- منادی، مرتضی (۱۳۸۷). *درآمدی جامعه‌شناختی بر جامعه‌پذیری*. تهران: جیحون.
- Åbele, L.; Hausteijn, S.; Møller, M. & Zettler, I. (2020). Links between observed and self-reported driving anger, observed and self-reported aggressive driving, and personality traits. *Accident Analysis & Prevention*, (140), 105516.
- Alexandrovskaya, V. N. (2017). Psychology of the Ideal Self. *Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools*, 21(3), 39-48.
- Becher, T. (1987). *The disciplinary shaping of the profession*, in: B. R. CLARK (Ed.) *The Academic Profession* (Berkeley, CA, University of California Press).
- Bortolini, M. & Cossu, A. (2020). In the field but not of the field: Clifford Geertz, Robert Bellah, and the practices of interdisciplinarity. *European Journal of Social Theory*, 23(3), 328-349.

- Casad, B. J.; Salazar, M. M. & Macina, V. (2015). The real versus the ideal: Predicting relationship satisfaction and well-being from endorsement of marriage myths and benevolent sexism. *Psychology of Women Quarterly*, 39(1), 119-129.
- Cohen, J.; Appel, M. & Slater, M. D. (2019). *Media, identity, and the self*. In *Media effects* (pp. 179-194). Routledge.
- Eriksen, Th.H. & Nielsen, f.s. (2001). *A History of Anthropology*.
- Geertz, C. (1996). "*After the fact*", New York: Harvard University Press.
- Gilchrist, J. D.; Sabiston, C. M. & Kowalski, K. C. (2019). Associations between actual and ideal self-perceptions and anticipated pride among young adults. *Journal of Theoretical Social Psychology*, 3(2), 127-134.
- Graham, S. (2020). An attributional theory of motivation. *Contemporary Educational Psychology*, (61), 101861.
- Hess, A. L. & Bradshaw, H. L. (1970). Positiveness of self-concept and ideal self as a function of age. *The Journal of genetic psychology*, 117(1), 57-67.
- Higgins E. T. Klein R. & Strauman T. (1987). *Self-discrepancies: Distinguishing among self-states? self-state conflicts? and emotional vulnerabilities*. In K. M. Yardley & T M. Honess (Eds.)? *Self and identity: Psychosocial perspectives* (pp. 173-186). New York: Wiley.
- Iavorska-Vietrova, I. (2018). The Dynamics of Relations between Ideal and Real Self of Primary School Children and Adolescents in the Context of their Personal Efficiency. *Roczniki Teologiczne*, 65(10), 197-208.
- Illiuschenko, S. (2021). Structural and functional organization of personality reflexive competence in modern psychology. *Scientific Journal of Polonia University*, 46(3), 154-159.
- Kim, Y. & Sundar, S.S.J.C.I. H. B. (2012). Visualizing ideal self vs. actual self through avatars. *Impact on preventive health outcomes*, 28(4), 1364-1356.
- Kunda Z. (1990). *The case for motivated reasoning*. *Psychological Bulletin* 108, 480 -498.
- Lazzari, R.; Fioravanti, M. & Gough, H. G. (1978). A new scale for the adjective check list based on self vs. ideal-self discrepancies. *Journal of Clinical Psychology*, (34), 361-365.
- Mandel, N.; Rucker, D. D.; Levav, J. & Galinsky, A. D. (2017). The compensatory consumer behavior model: How self-discrepancies drive consumer behavior. *Journal of Consumer Psychology*, 27(1), 133-146.
- Marcus, E. (2019). Reconciling practical knowledge with self-deception. *Mind*, 128(512), 1205-1225.
- Masterson? J. F. (2013). *The real self: A developmental? self and object relations approach*. Routledge.
- Mead, G. H. (1934). *Mind, self, and society (Vol. 111)*. Chicago: University of Chicago press.
- Menéndez Domingo, R. (2021). The real self revisited: From impulse to institution. *Journal of Sociology*, 14407833211048541.

- Nahinsky I. D. (1958). *The relationship between the self concept and the ideal-self concept as a measure of adjustment*. Journal of Clinical Psychology.
- Patton, W. & McMahon, M. (2006). *Career development and systems theories: Connecting theory and practice (2nd ed.)*. Rotterdam, The Netherlands: Sense Publishers.
- Przybylski A. K. Weinstein N. Murayama K. Lynch M. F. & Ryan R. M. (2012). "The ideal self at play: The appeal of video games that let you be all you can be". *Psychological science*, 23(1) 69-76.
- Randal, A. (2020). The ideal versus the real: Revisiting the history of virtual machines and containers. *ACM Computing Surveys (CSUR)*, 53(1), 1-31.
- Ratan, R.; Klein, M. S.; Ucha, C. R. & Cherchiglia, L. L. (2022). Avatar customization orientation and undergraduate-course outcomes: Actual-self avatars are better than ideal-self and future-self avatars. *Computers & Education*, (191), 104643.
- Robins, G. & Boldero, J. (2003). Relational discrepancy theory: The implications of self- discrepancy theory for dyadic relationships and for the emergence of social structure. *Personality and Social Psychology Review*, (7), 56-74.
- Rusbult C. E. & Van Lange P. A. M. (2003). Interdependence? interaction? and relationships. *Annual Review of Psychology*, (54), 351-375.
- Sloan, M. M. (2007). The "real self" and inauthenticity: The importance of self-concept anchorage for emotional experiences in the workplace. *Social Psychology Quarterly*, 70(3), 305-318.
- Steiner, J. (2013). The ideal and the real in Klein and Milton: Some observations on reading Paradise Lost. *The Psychoanalytic Quarterly*, (4), 897-923.
- Tholen, B. (2018). Bridging the gap between research traditions: on what we can really learn from Clifford Geertz. *Critical Policy Studies*, 12(3), 335-349.
- Wille, L.; Van Hoyer, G.; Weijters, B.; Rangarajan, D. & Carpentier, M. (2018). To be yourself or to be your ideal self? Outcomes of potential applicants' actual and ideal self-congruity perceptions. *Journal of Personnel Psychology*, 17(3), 107.

References

- Åbele, L.; Haustein, S.; Møller, M. & Zettler, I. (2020). Links between observed and self-reported driving anger, observed and self-reported aggressive driving, and personality traits. *Accident Analysis & Prevention*, (140), 105516.
- Al-Barzi, B. & Dasht-e-Gorgi, J. (2017). A comparative study of the self-concept of students of different fields studying at Ahvaz Midwifery Nursing School. *Ahvaz Jundishapour Education Development Journal*, 9(10), 243-253.

- Alexandrovskaya, V. N. (2017). Psychology of the Ideal Self. *Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools*, 21(3), 39-48.
- Attarian, N. (1996). Social factors affecting oneself. Tehran: Master's Thesis, Faculty of Social Sciences, Allameh Tabatabai University.
- Awani, Sh. (2006). "I", "self", the self from the point of view of philosophers (up to the beginning of the 17th century). *Human Rights Journal* (No. 1).
- Azam Azadeh, M. & Dehghan Dehnavi, A. (2008). Student employment: the relationship between social network and job status. *Bi-quarterly journal of social issues of Iran.*, (63), 5-32.
- Becher, T. (1987). The disciplinary shaping of the profession, in: B. R. CLARK (Ed.) *The Academic Profession* (Berkeley, CA, University of California Press).
- Bortolini, M. & Cossu, A. (2020). In the field but not of the field: Clifford Geertz, Robert Bellah, and the practices of interdisciplinarity. *European Journal of Social Theory*, 23(3), 328-349.
- Casad, B. J.; Salazar, M. M. & Macina, V. (2015). The real versus the ideal: Predicting relationship satisfaction and well-being from endorsement of marriage myths and benevolent sexism. *Psychology of Women Quarterly*, 39(1), 119-129.
- Cohen, J.; Appel, M. & Slater, M. D. (2019). Media, identity, and the self. In *Media effects* (pp. 179-194). Routledge.
- Eriksen, Th.H. & Nielsen, f.s. (2001). *A History of Anthropology*.
- Feridouni, Z. (2011). A comparative study of the concept of "self" from the perspective of humanistic psychology and Islamic mysticism and the inference of its educational implications. Master's thesis. Department of History, Shiraz University, Faculty of Educational Sciences and Psychology.
- Fortun, M.; Rashad Jo, H. & Samani, S. (2014). Compilation of the professional identity model of academic staff members (case study: academic staff members of Islamic Azad Universities in Fars province). *10(37)*, 217-262.
- Geertz, C. (1996). "After the fact", New York: Harvard University Press.
- Gilchrist, J. D.; Sabiston, C. M. & Kowalski, K. C. (2019). Associations between actual and ideal self-perceptions and anticipated pride among young adults. *Journal of Theoretical Social Psychology*, 3(2), 127-134.
- Graham, S. (2020). An attributional theory of motivation. *Contemporary Educational Psychology*, (61), 101861.
- Hess, A. L. & Bradshaw, H. L. (1970). Positiveness of self-concept and ideal self as a function of age. *The Journal of genetic psychology*, 117(1), 57-67.
- Higgins E. T. Klein R. & Strauman T. (1987). Self-discrepancies: Distinguishing among self-states? self-state conflicts? and emotional vulnerabilities. In K. M. Yardley & T M. Honess (Eds.)? *Self and identity: Psychosocial perspectives* (pp. 173-186). New York: Wiley.
- Iavorska-Vietrova, I. (2018). The Dynamics of Relations between Ideal and Real Self of Primary School Children and Adolescents in the Context of their Personal Efficiency. *Roczniki Teologiczne*, 65(10), 197-208.
- Illiuschenko, S. (2021). Structural and functional organization of

- personality reflexive competence in modern psychology. *Scientific Journal of Polonia University*, 46(3), 154-159.
- Iran, Iran Statistics Center. (2021).
- Kathiri, N.; Alidousti, M.; Heydari Sureshjani, S.; Mohammadi, S.; Abbasi, M. & Hashemi, F. (2014). Comparison of real self, ideal self, and ideal self in teenagers with and without criminal record. *Journal of Principles of Mental Health*, 17(3), 147-142.
- Kim, Y. & Sundar, S.S.J.C.I. H. B. (2012). Visualizing ideal self vs. actual self through avatars. Impact on preventive health outcomes, 28(4), 1364-1356.
- Kunda Z. (1990). The case for motivated reasoning. *Psychological Bulletin* (108), 480 -498.
- Lazzari, R.; Fioravanti, M. & Gough, H. G. (1978). A new scale for the adjective check list based on self vs. ideal-self discrepancies. *Journal of Clinical Psychology*, (34), 361-365.
- Mahmoodabadi, A.; Mohammadi, M. & Afshar, R. (2012). The relationship of actual-ideal self-discrepancy in Big Five personality traits with students' quality of life. *Online Journal of Psychological Science*, 4(24).
- Manadi, M. (2008). A sociological approach to socialization. Tehran: Jihoon.
- Mandel, N.; Rucker, D. D.; Levav, J. & Galinsky, A. D. (2017). The compensatory consumer behavior model: How self-discrepancies drive consumer behavior. *Journal of Consumer Psychology*, 27(1), 133-146.
- Marcus, E. (2019). Reconciling practical knowledge with self-deception. *Mind*, 128(512), 1205-1225.
- Masterson? J. F. (2013). *The real self: A developmental? self and object relations approach*. Routledge.
- Mead, G. H. (1934). *Mind, self, and society* (Vol. 111). Chicago: University of Chicago press.
- Menéndez Domingo, R. (2021). The real self revisited: From impulse to institution. *Journal of Sociology*, 14407833211048541.
- Moradi Kalardeh, S.; Aghajani, S.; Ghasemi Joyneh, R. & Baharond, A. (2018). The role of coherent self-knowledge, experiential avoidance and self-compassion in female students' exam anxiety. *Journal of Education Strategies in Medical Sciences* (53), 110-115
- Nahinsky I. D. (1958). The relationship between the self concept and the ideal-self concept as a measure of adjustment. *Journal of Clinical Psychology*.
- Patton, W. & McMahon, M. (2006). *Career development and systems theories: Connecting theory and practice* (2nd ed.). Rotterdam, The Netherlands: Sense Publishers.
- Przybylski A. K. Weinstein N. Murayama K. Lynch M. F. & Ryan R. M. (2012). "The ideal self at play: The appeal of video games that let you be all you can be". *Psychological science*, 23(1) 69-76.
- Randal, A. (2020). The ideal versus the real: Revisiting the history of virtual machines and containers. *ACM Computing Surveys (CSUR)*, 53(1), 1-31.
- Ratan, R.; Klein, M. S.; Ucha, C. R. & Cherchiglia, L. L. (2022). Avatar customization orientation and undergraduate-course outcomes: Actual-self avatars are better than ideal-self and future-self avatars. *Computers*

- & Education, (191), 104643.
- Report of the International Labor Organization (ILO) (2020).
- Rezaei, S.; Jahangirpour, M. & Mousavi, S. (2013). The mediating role of the personality trait of conscientiousness in the relationship between addiction tendency and academic performance. *Addiction Research Quarterly*, 8(30), 53-68.
- Robins, G. & Boldero, J. (2003). Relational discrepancy theory: The implications of self- discrepancy theory for dyadic relationships and for the emergence of social structure. *Personality and Social Psychology Review*, (7), 56-74.
- Rogers, T. (2003). Views about human nature. Tehran: Publications of humanities and cultural studies.
- Rusbult C. E. & Van Lange P. A. M. (2003). Interdependence? interaction? and relationships. *Annual Review of Psychology*, (54), 351-375.
- Sadeghi, M.; Fallahzadeh, H. & Hashemi Gashnigani, R. (2014). Comparison of self-discrepancy in divorce applicants and non-divorce applicants. *Family Psychology*, 2(1), 39-48.
- Sadr al-Mutalahin Shirazi, M. (1975). The beginning and the resurrection. Tehran: Philosophy Publications. Iran.
- Samadzadeh, M. A. (2017). Identifying factors influencing the choice of consumer compensatory behavior strategies in the face of inconsistency between the real self and the ideal self. *Scientific Quarterly of Strategic Management Research*, 24(70), 115-91.
- Shafiabadi, A. (1995). Proceedings of the first guidance and counseling seminar. Tehran: Allameh Tabatabai University Press.
- Sloan, M. M. (2007). The “real self” and inauthenticity: The importance of self-concept anchorage for emotional experiences in the workplace. *Social Psychology Quarterly*, 70(3), 305-318.
- Steiner, J. (2013). The ideal and the real in Klein and Milton: Some observations on reading *Paradise Lost*. *The Psychoanalytic Quarterly*, (4), 897-923.
- Tholen, B. (2018). Bridging the gap between research traditions: on what we can really learn from Clifford Geertz. *Critical Policy Studies*, 12(3), 335-349.
- Trigg, R. (2003). Views about human nature. (T. J. Mofafan, translator) Tehran: Publications of humanities and cultural studies.
- Wille, L., Van Hoye, G., Weijters, B., Rangarajan, D., & Carpentier, M. (2018). To be yourself or to be your ideal self? Outcomes of potential applicants’ actual and ideal self-congruity perceptions. *Journal of Personnel Psychology*, 17(3), 107
- Zovar, T.; Behrangi, M.; Askarian, M. & Naderi, A. (no date). Evaluation of the quality of services of educational centers of Payam Noor University in East and West Azerbaijan provinces from the perspective of students. *Research and Planning Quarterly in Higher Education*, 13(4), 67-90.